

Å gå med Luther

PILEGRIMSVANDRING: I hundrevis av år var det utenkelig for en lutheraner å gå pilgrim. – Den lutherske pilgrimstradisjonen ble på sett og vis startet av Bjørnstjerne Bjørnson, sier Øyvind Norderval.

Markus Slettholm

– Pilegrimsvandring er en folkelig, tradisjonell etterlevning av katolisismen, forklarer Bernt Oftestad ved Menighetsfakultetet.

Vårt Land har de siste ukene vært preget av «pilegrimsdebatt» etter at fengselsprest Kjell A. Nyhus gikk til angrep på det utvannede pilgrimsbegrepet, som han mente var «nedsyltet i brandingstrategier og ideologiproduksjon».

Han fikk blant annet motbør av Roger Jensen, daglig leder av Pilegrimssenter Oslo, som mente pilgrimsbegrepet var mer fleksibelt enn Nyhus la til grunn og at «det er mange veier til Nidaros».

Debatten har således utløst et mer overordnet spørsmål: Hva vil det si å være pilgrim – i 2017? Og hva er begrepets historiske forutsetninger?

Vindu mot det guddommelige. – Troen i seg selv er en vandring mot det guddommelige, sier kirkehistoriker Bernt Oftestad ved Menighetsfakultetet.

Fra sitt katolske ståsted har han stor interesse for pilegrimsvandringen. Han forklarer at Nidaros og St. Olav var sentrale helligdommer for hele den nordiske kirken i middelalderen. I tillegg var kulturen knyttet til steder som Selja og Røldal.

– I den katolske tradisjonen er man mer opptatt av konkrete, ytre uttrykk for troen, sier Oftestad.

– Relikviene, helligdommene og de håndriperlige symbolene for troen er vindu mot det guddommelige.

Gammel surdeig. I 1537 kom imidlertid reformasjonen, og alt som minnet om helgendyrkelse og katolsk tankegods skulle vekk.

Eller som Erik Pontopiddan skrev et par århundre senere: «fejkekost til at udfeje den gamle surdejg eller de i de danske Lande tiloversblevne og her for Dagen bragte Levninger af saavel Hedenskab som Papisme».

– Reformasjonen er slutten for katolsk tro i Norge. All fromhet og ytre trosuttrykk ble strengt forbudt, og det ble satt i gang et massivt program i statskirkelig form for å distansere seg fra katolisismen, sier Oftestad.

Herunder pilegrimsvandringen.

Mange innvendinger. De lutherske innvendingene mot pilegrimsferd var mange, sier Øyvind Norderval, professor ved Det teologiske fakultet ved UiO.

– En av reformasjonens hovedtanker er at Kristus alene er veien til frelse. Det var intet gehør for den katolske tankegangen om at pilegrimsreisen skulle føre mennesket nærmere Gud.

På begynnelsen av 1800-tallet var det derfor fullstendig utenkelig for en lutheraner å dra på pilegrimsferd til Nidaros. Først med nasjonalismens inntog begynte ting å endre seg.

– Den lutherske pilegrimstradisjonen ble på sett og vis startet av Bjørnstjerne Bjørnson, sier Norderval.

– Han holdt en fabelaktig og noe oppsiktsvekkende tale om Olav den hellige og hans betydning for norgeshistorien i 1897. I de påfølgende år tok man opp olsoktradisjonene, sier han.

Nye høyder. Spol frem til 1992, året miljøvernminister Thorbjørn Berntsen initierte arbeidet med å merke pilegrimsleden.

Og i år feires 20-årsjubileum for reetableringen av de gamle pilegrimsledene mot Nidarosdomen. Hans Morten Løvrød, daglig leder i Nasjonalt pilegrimssenter, oppsummerte situasjonen slik i en kronikk (VL, 8. august): «I jubileumsåret opplever vi et engasjement og en oppmerksomhet som når nye høyder».

Større åpenhet. Øyvind Norderval knytter den økte interessen til tverrkirkelig arbeid.

– Den norske kirke har ikke hatt noen pilegrimsteologi. Det er egentlig veldig uklart hva som driver det, men det kan nok hende det er fruktene av det økumeniske arbeidet og en større åpenhet for felles tradisjoner, sier han.

Bernt Oftestad håper på sin side interessen for pilegrimsferd kan føre til større interesse for den katolske tro.

– Kanskje det kan føre til innlemmelse i kirkens fulle fellesskap, spør han.

Reformasjonen.

Bruddet med den romersk-katolske kirke i 1536-1537 innført av den danske kongen Christian 3 førte til opprettelsen av statskirken i 1537 og også at Norge i realiteten ble et dansk lydrike.